

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ȘI COMERCI.

ABONAMENTUL:

Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 250.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERTIUNILE:

să socotesc după tarifă, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și inserțiunile să plătesc totdeauna înainte.

Stupăritul în economie.

Poporul roman să ocupa încă din cele mai vechi începuturi ale sale cu economia de câmp și cu economia de vite, aceste două ocupațiuni au fost principatul isvor de venit din care își acoperea toate trebuințele și lipsurile vieții. În parte să mai ocupa și cu oieritul, care de asemenea îi aducea foloase, alte ocupațiuni nu prea cunoștea. Traiul lui era simplu și cumpătat.

Românii de azi cari ne tragem origiunea dela vechii *romani* încă ne îndeletnicim cu acei doi rami ai economiei: economia de câmp și vite, în ocupațiunea cărora își varsă cu drag toată priceperea, pentru ca munca săvârșită de el roade bogate să aducă, fapt care ne dovedește, că aceste ocupațiuni sunt înăscute în firea și sângele Românului de azi.

Au trecut însă vremurile de atunci. Timpul din urmă a adus cu sine schimbări însemnate în viața noastră de toate zilele, trebuințele noastre să înmulțesc pe zi ce merge. Isoarale de venit pare că au secăt, ele nu mai sunt aceleași ca în trecut. De aceea omenimea caută a-și îmbunătăți starea materială cu ajutoriul altor mijloace.

În vremea din urmă s'a pornit o mișcare bună și prințre țărani români, au început adecă unii din ei a înțelege însemnătatea și folosul stupăritului, dar' acest început mai lasă încă mult de dorit, de oare-ce mulțimea stă nepăsătoare în fața acestei porniri. Ar trebui ca mișcarea în direcția aceasta să ia dimensiuni tot mai mari, străbătând în rânduri închegate în masa mare a poporului nostru. Este adevărat că la ori-ce început întimpină omul greutate și nedumeriri, cari însă în tot cazul nu trebuie să'l înspăi-

mânte, căci atunci își perde curajul și nu mai e în stare a face întreprinderi. La mulți earăși le lipsește *insufletirea* pentru aceasta.

Învățătorii și preoții noștri cred, că numai în interesul poporului său ar lucra atunci, când la diferite ocazii ar ținea prelegeri potrivite poporului despre însemnătatea stupăritului, care e un izvor sigur de înavuțire și propășire, al cărui folos nime nu la tras l-a îndoială din cei cari l'au practicat. Stupăritul e un ram al economiei care nu recere mult lucru. Precum însă la tot lucrul bun care trebuie să se facă cu chibzuială, să recere nițică grije, așa și la ramul stupăritului.

Am avut prilejul să aud adeseori pe mulți cari au avut câte o păreche sau două de stupi, zicând că nu au noroc la stupi, că în nici un fel nu li pot sporii și dacă li sporește să prăpădește rând pe rând.

Causa este a să căuta în *nepriceperea lor*, adică a celor cari posed stupi și nu știu manipula cu ei. Înainte de a-și face cineva stupărie trebuie să poseadă cât de cât cunoștința despre albinărit.

O stupărie de model să poate vedea la învățătorul dela școala comunală din Paloș com. Târnavă-mare, pe care am avut ocaziune a o cerceta în mai multe rânduri. Proprietariul acelei stupării este dl *Ioan Bănuțiu*, stupar bătrân și cu vaste cunoștințe pe acest teren, care începând cu 8 stupi în timpul cel mai scurt a știut înmulți numărul lor la 80, să'nțelege dându-le îngrijirea trebuincioasă, dela cari valorizând mierea, face anual până la 400 de coroane.

Înainte deci cu cultivarea acestui ram economic, care la noi este încă prea puțin cunoscut și care aduce cultivătorului frumoase venituri bănești.

N. Hamsea.

Îngrijirea vinului.

(Urmare).

De Nicolae Simulescu.

6. Părțile alcătuitoare ale mustului.

Vierii noștri știu să deosebească mustul bun de cel mai puțin bun sau chiar și dar' nu-și pot da sama des-

pre feliul de unde și cum să întâmplă, că acela să fie așa sau altcum. Știu, că dacă timpul a fost prielnic, strugurii s'au desvoltat, s'au îndulcit și s'au copt bine și de aceea și mustul și prin urmare vinul va fi bun; dacă însă din cauza veacului nepotrivit strugurii n'au primit dulceața de lipsă și dacă nu sunt copti de ajuns, nici mustul nu va fi bun, dar' nu și-au dat sama despre părțile ce cuprinde boana de struguri și feliul cum poate afla acele părți.

Este deci locul potrivit, să vorbim ceva și asupra acestui lucru.

În mustul tescuit din 100 kgr. struguri vom afla următoarele părți:

77.0 Kgr. apă.	0.6	peatră de vin.
20.0 « zăhar.	0.4	diferite săruri.
0.6 « diferite accide.	1.4	diferite părți.

Precum vedem dar' după apă, zăharul ia loc mai însemnat între materiile ce conțin strugurii.

Dacă strugurii au mult zăhar, ei sunt dulci și mustul asemenea va fi de o calitate bună, dacă însă zăharul e în măsură mai mică, strugurii nu sunt destul de dulci și mustul asemenea mai puțin bun.

Pentru a afla cât zăhar conține mustul, vom folosi proba de must, o onealtă de altfel cunoscută vierilor.

Proba de must, după-cum e știut, e împărțită în grade (probe) cari merg de sus în jos dela 10—36 și arată fiecare 1% zăhar. Fiecare grad este apoi împărțit în 4 părți de o potrivă și $\frac{1}{4}$ grad răspunde la $\frac{1}{4}\%$ zăhar.

Globul pe care îl vedem la proba de must slujește la cufundarea ei în must și totodată pentru a arăta temperatura (căldura și răceala).

Ca să aflăm cât zăhar are mustul, sau după-cum să zice, câte probe are, punem must într'un păhar mai mare sau o sticlă care de-asupra să fie destul de largă și luând proba, o punem încet în aceea.

Ne uităm apoi să vedem, cât arată la suprafața mustului și socotim numărul gradelor și al liniilor până unde ne arată aceia.

Să zicem s. p. că la suprafața mustului arată 17 și 1 linie, — așadar' mustul va avea $17\frac{1}{4}\%$ zăhar.

Să nu uităm, că pentru a putea folosi proba e de lipsă, ca mustul să aibă cel puțin $17\frac{1}{2}$ grade căldură, pentru că la dincontră ea nu va arăta cecece dorim.

În acel caz va trebui să încălzim mustul, ca să aibă căldura recerută.

Proba nu va putea fi folosită nici atunci când mustul a început deja să fearbă. Cauza e a să afla într'aceea, că prin ferbere mustul a perdut din zăhar și prin urmare, fiind el mai puțin (mai rar) proba va intra mai adânc și așa nu va arăta zăharul ce l-a avut înainte de ferbere.

7. Prefacerea mustului în vin.

Vierii au băgat de samă că mustul ce din întâmplare după tescuirea strugurilor, a fost pus într'o sticlă în care a rămas mai mult timp trece prin o schimbare deosebită. După 12—24 oare mustul să pune în mișcare și din acela ies în sus niște beșicuțe mici cari să înmulțesc într'una, până într'o zi când să fac tot mai rari, tot mai puține și mustul să tulbură. După 5—10 zile beșicuțele nu să mai vād, mustul să limpezește, ear pe fundul sticlei să așează un strat de materii de culoare gălbue-întunecată.

Aceasta să numește ferberea mustului. Prin această schimbare mustul își perde dulceața de până aci, primește gust acriu dela accidele, ce conține și în locul zăharului are acum spirt.

Strațul de materii ce după ferbere s'a așezat la fund sunt drojdiile.

Aceea ce vedem, că să întâmplă cu mustul din sticlă, să întâmplă întocmai și cu cel din bute.

Aceasta este schimbarea mustului în vin.

Schimbarea prin care trece mustul de struguri e întocmai la fel cu schimbare ce să întâmplă la aluatul pentru dospirea pânei.

Prin ferbere partea acră prefacă zăharul din must în spirt și accid carbonic în părți deopotrivă. Dacă mustul a avut 18% zăhar, după ferbere va avea 9% părți spirtoase.

Spiritul rămâne în vin, din acidul carbonic însă numai o mică parte, cea mai mare parte iese afară din bute și împreunându-să cu aerul, umple pivnița. De aceea pe

timpul ferberii mustului aflăm în pivniță aier atât de greu și înăduștoriu.

Accidul carbonic fiind $1\frac{1}{2}$ ori mai greu decât aierul, de regulă să așează în partea de jos a pivniței, — din care cauză pe vremea fertului de must nu e bine să rămânem mult în pivniță, pentru-că prin accidul carbonic putem fi ușor inecați.

*

Fiind vorba despre ferberea mustului de lipsă va fi, să știm și aceea, că pentruca ferberea să înceapă curând, pivnița trebuie să aibă o căldură de $15-20^{\circ}$ C.

De oarece pe timpul culesului care să întâmplă toamna târziu, adeseori e rece sau chiar frig, unii vieri, pentru a-i da pivniței căldura trebuincioasă, ca ferberea să înceapă cât mai curând, o încălzesc chiar, făcând foc în aceea.

Pentruca vinul să rămână curat și să fie scutit de diferite boale, butea în care punem mustul, va fi bine spălată iar știind, că mustul în timpul ferberii, dacă butea e plină, dă afară, aceia să nu se umple de tot, — cam $\frac{1}{8}$ parte să rămână goală.

La $12-24$ oare dupăce l'am așezat în bute, mustul începe să fearbă și aceasta, după-cum s'a arătat mai sus, ține până când părțile zăhăroase să prefac în spirt și accid carbonic, când începe a să limpezi și în sfârșit înceată de tot.

După-ce fertul a încetat, mustul să limpezește și drojdiile să așază la fund.

De multeori să întâmplă, că ferberea mustului din cauza aerului rece sau a căldurei prea mari ce a domnit în pivniță sau din cauza, că i-s'a dat buții peatră înainte de a băgă mustul în ea, nu s'a isprăvit de tot, adecă mai rămân părți de zăhar în vinul nou. În acel caz el va ferbe de nou ceva mai târziu sau chiar în primăvară.

Aceasta este cauza ferberii de a doua oară a vinului și nici decât aceea ce întăresc vierii nostrii, că *vinul să mișcă în vremea când înfloresc viile.*

Ferberea mustului poate fi deschisă sau închisă.

Vierii mici de regulă obicînuesc ferberea deschisă, adecă pe timpul ferberii mustului lasă vrana buții deslăcută.

Această ferbere nu e bună.

Întâmplându-se, ca butea să nu fie umplută la timp, vinul nou, venind în atingere cu aerul, poate înflori sau să poate oțâți, ceea ce mai ales în pivnița caldă adeseori obvine.

Tot din această cauză aerul stricat ce îl avem în pivniță pe timpul fertului poate cauza boale vinului.

De aceea ferberea închisă e mai bună.

Ea să face în două feluri. Unii vieri urmează așa, că într'un săculeț de pânză cam de 15 cm. lung și tot atâta de lat pun năsip bine cernut și spălat și pe acesta îl așază pe gaura (vrana) dela bute

Prin acel năsip acidul carbonic poate străbate afată din bute, iar aerul din pivniță deși intră în bute în măsură mai mică, prin năsip să curățe oarecum de părțile stricate.

În timpul mai nou vierii practici au început să folosească spre acest scop o unealtă cu mult mai potrivită și de altfelu foarte simplă. Aceasta e un tolceriu (o pâlvie) a cărei țeve să prelungește până de asupra. Tolceriul acesta să pune în locul dopului dela bute și cu ajutoriul unui inel de gumi sau cauciuc să așază de așa, ca pe lângă el să nu străbată aerul în bute.

În tolceri să pune până cam la jumătate apă, iar peste țeve, deasupra, să pune un păhar potrivit sau un alt vas, care să ajungă până la fund.

Înșuirea acestui aparat este, că acidul carbonic în decursul ferberii mustului ese în formă de beșicuțe prin apa din tolceri, dar' aerul stricat din pivniță nu poate străbate în bute.

În forma asta stricarea vinului ce de multeori urmează la ferberea deschisă a mustului, la ferberea închisă nu poate avea loc.

Fiind aceasta o unealtă simplă și efină, vierii noștri ar trebui să se gândească asupra ei, folosindu-o pe viitori.

8. Vinul.

După-ce ferberea mustului a încetat, mustul a început să se limpezească, drojdiile s'au așezat la fund, avem deja vinul nou.

Pentru-ca vinul să rămână în bună stare, lucrările vie-riului n'au încetat aci; el cere și mai departe îngrijirea vierului.

Deoarece pivnița în care are să stea vinul e lucrul de căpetenie pentru păstrarea lui, să vedem cari ar fi re-cererile aceleia.

Bună pentru ținerea vinului e aceia pivniță care are temperatură potrivită; aceea atât iarna cât și vara să aibă 8—12° C. și chiar vara în căldurile cele mai mari să nu treacă peste 15° C. Dacă e mai rece, fertul mustului în-târzie, ceea-ce nu e bine, deoarece știut este, că cu cât mustul ferbe mai curând, cu atât vinul va fi mai bun, ear dacă dela fertul mustului au mai rămas părți de zăhar ce n'au trecut în spirt, a doua ferbere poate să amână unu ori doi ani.

Pivnița în care iarna e prea rece, vara prea cald, ase-menea nu e bună; ea aduce vinului diferite boale: acela poate înflori sau să poate oțâti ș. a.

Pivnița să nu fie nici prea umedă, dar' nici prea uscată.

Dacă e umedă vasele de vin de putrezesc, dacă e prea uscată vinul scade în mod simțitor, evaporează.

Pe lângă acestea o recerință de însemnătate este, ca pivnița să fie curată și bine aerizată. Dacă aierul stricat e nesănătos pentru om și îi cazează boale, tot așa să poate zice și despre aierul stricat din pivniță, care aduce vinului în aceeași măsură boale

Verdețurile și alte lucruri caznice asemenea nu e bine să le păstrăm peste eană în pivniță de vin sau dacă to-țuși în lipsa altui loc potrivit trebuie să le păstrăm aci, le vom pune la o depărtare oarecare dela buțile cu vin.

(Va urma).

Înmormântarea Patriarhului Brancovici.

În sunetul doios al clopotelor dela toate bisericile din Carloveț a fost așezat în cripta nouă sicriul, în care erau așezate rămășițele pământești ale Patriarhului sârbesc, *George Brancovici*, Duminecă la orele 12 din 'zi, terminându-se abia atunci lunga ceremonie a înmormântării, începută la orele 9 și jumătate.

La actul înmormântării înaltului prelat a participat comandantul de corp al armatei austro-ungare din Zagreb, domnul *Raimund Gerba*, ca reprezentant al Majestății Sale Monarhului nostru, generalul armatei sârbești *Stefanovici*, ca reprezentant al Regelui *Petru* din Sârbia, un reprezentant al Principelui din Muntenegru, alt reprezentant a guvernului din Sârbia, reprezentanți ai bisericilor gr. ortod. din Sârbia și Muntenegru, etc. etc. Tot atâtea dovezi acestea, că *in sus* vaza și autoritatea bătrânului, și în zilele din urmă mult persecutatului Patriarh, nu au putut oștirbi întru nimica atacurile vehemente ale contrarilor săi personali, cari și după moarte au crezut că se cuvine să-i mai dee o lovitură, răspândind falsa știre, că n'a murit de moarte naturală, ci că s'ar fi sinucis.

Amănuntele înmormântării le dăm în următoarele:

Sicriul a fost așezat în catedrală, unde s'a oficiat întâiu sfânta liturgie, apoi s'a început ceremonialul de înmormântare. Au pontificat trei episcopi, *Nicolici*, *Sevici* și *Gruici*, cu asistență foarte număroasă. Au fost îmbrăcați în ornate peste 50 de preoți. Ceilalți episcopi ai bisericii sârbești au participat la înmormântare ca privitori. Toți dignitarii ceilalți, Arhimandriții și protosincelii bisericii sârbești, apoi număroși preoți și monahi din diteritele mănăstiri au fost de față la actul înmormântării. Guvernul ungaresc a fost reprezentat prin comitele suprem *Balla Aladár*, iar cel croat prin comitele suprem *Hideghéty*. Comitatele și orașele mai din apropiere au fost reresentate prin delegațiuni. Popor a fost ca la 10—15.000, adus și de prin depătări mai mari. A cântat corul din Semlin, iar predica, cuvântul de adio, l'a rostit episcopul *Miron* al Pacrațului și directorul institutului teoloaic *Vucicovici*. Sicriul a fost dus apoi pe brațe de preoți, la biserica suburbiului de sus, unde își făcuse decedatul Patriarh criptă nouă, ca loc de odihnă după moarte. La groapă cuvântarea funebrală a rostit o inspectorul de școale *George Popovici*. La orele 12 sicriul a fost așezat în criptă și mulțimea s'a resfirat. La ora unu a fost apoi prânz mare la reședința Patriarhului. Au participat episcopii și toți dignitarii civili, militari și din cler, cari au participat la înmormântare, cei străini seara au plecat cu trenul acasă.

(»T. Rom«).

Istoria proprietății de pământ la românii dela noi.

(Urmare).

Pădurile românilor din țara Oltului, evident că nu le-a putut da regele pe la 1224 sașilor când știm că cu 60 ani mai târziu, la 1292, să întâmplă șirea voevodului Radu Negru dela Fegăraș și trece dincoace de munți, evident nu singur, ci cu mare mulțime de norod după el, și chiar sași, de putu să întemeieze Princepatul Munteniei. Cu atât mai mult ar fi fost românii în stare să-și apere pădurile de cotropireu sașilor venetici, atunci ca și mai târziu. Dar' ce foloase aveau să tragă sașii dela ele, când satele lor din coline și dealuri erau înconjorate toate de jur împrejur de vasti codrii seculari, pe cari părinții lor abea îi putură rări, și deci nu aveau lipsă de a importa lemnul de construcție și de foc cu mari cheltueli din locuri îndepărtate și a le duce între dealurile lor, unde și astăzi șoselele împetrite lipsesc? Ori poate că aveau dorință după bolovanii și păstrăvii din apele iuți de munte, ce scobor din munții cei înalți ai Făgărașului? Aceia puțin folos le-ar fi adus.

O mai bună explicație ne va da însă termenul de Bissenii, vecinii și tovarășii la nevoi ai Romanilor, cari încă sunt despuiți de păduri în favorul noilor oaspeți — Hospites flandrenses. Bissenii să mai numiau și Pacinați Pece-negii ung. — Bessenyök sau Bissenii. Ei bine peste Olt, pe malul drept al lui, există până în ziua de astăzi niște colonii maghiare, cu totul deosebiți de unguri ca și de secui, dar' foarte apropiați de români în porturi datine și obiceiuri. Par a deschide din aceeaș ramură cu ciangăii din Săcele și din Moldova, și să țin de confesiunea augustană — numită în legile vechi ardelene lege săsească. Acești ciangăi deși vorbesc ungurește, dar' pronunțarea cuvintelor, este cu totul alta și deosebită de a celorlalți unguri și secui, și ei întrebuințează foarte multe cuvinte românești. Deci, în aceea parte a țării pe Ardeal, cum să zice în jargonul transilvan, între Olt și obârșia Tânavelor, trebuiesc a să căuta acești români și Bissenii, la a căror păduri a făcut regele Andrei al II-lea părtași și pe sași. Să vede deci că sașii nūsă mulțămiră cu pădurile și pământ-

tul dat lor pentru hrană și voiau să se mai întindă și la satele românești ce să aflau de mai înainte pe acel teritoriu.

Dar' pe români îi vedem ca proprietari de păduri ab antiquo.

Peste un veac și jumătate, la 1363, feria sexta ante Dominicam Oculi, vice-voevodul Petru al Transilvaniei, dă o diplomă din târgul Hatzeg, lui Ladislau de Zalasd și fiilor săi, prin care li-să recunoaște dreptul de chinezi creditari și de proprietate asupra terenurilor defrișate făcute în chineziatul lor: »More aliorum kineziorum novae extirpationis denstitatis silvarum capite, jure keneziatu ipsi et fratribus ipsorum pertineret«.

Peste 3 ani numai, la 1366, într'un proces de încălecare de păduri și hotare, ivit între românii din comuna San Petru și sașii dela Nou dela Bistrița, românii să plâng la rege că hotarul lor pe care la-u posedat și apărat ei cu sângele lor și părinți de părinții lor peste o mie de ani, a fost încălecat de cătră veneticii sași și luate cu puterea pădurile lor de stejar. Regele luând în de aproape cercetare cazul, a decis, că pădurea aceasta să rămână la satul Blachilor, a căruia a fost din vechime, trecută prin multe schimbări și apărată cu sângele lor timp de peste una mie. de ani — deci care să rapoartă până în timpurile romanilor înapoi.

Blachos de villa Petri aegre tulisse, ut territorium suum, *ultra mille annos possessum* per se et majores suos, multis vicibus sanguine redemptum ut pars illius pro meliori emolumento advenarum Teutonum praedio illis assignato, syvis praecipue quercinis, pratis item, et agris suis multo melioribus abundantanti adjiceretur; aequum esse invenimus. Sylva haec maneat penes villam Blachorum, cujus de antiquo fuisse et situs est, et publica notitia demonstrant ¹⁾.

În fostul ducat al Amlășului — scaunele filiale Tălmaci și Săliște, comunele românești de acolo aveau întinsă proprietăți de păduri și munți, până la anul 1773. Într'un recensământ dela 1723 să zice: »Tempore sub 300 porcos proprios în fagis suis saginare possunt. Habet, verum est ista sedes Seliste 25 montes.

1) Vizsgálódások az erdélyi kenezségekéről. Nagy Enyed 1846, în Programa liceului (colegiului) reformat de acolo.

Românii liberi erau plăiași, castrensi sclopetari, și boeri călări prestau servicii militare la apărarea castelelor și trecătorilor prin munți pentru siguranța țării întregi. Ei își aveau susținerea lor din munții și pădurile lor proprii, și erau conziderați de oameni liberi. Dl Nicolae Denușanu în »Istoria revoluțiunii lui Horea«, ne spune, — că românii din munții apuseni — castrensi din munții Abrudului, pe lângă serviciile militare mai erau obligați, în epoca veche, să dea regilor Ungariei un anumit număr de piei de vulpe, de șderu, de veverițe, dijme din oi și miei. Dar' mai târziu pentru toate impozitele în natură să introduse-se o mică taxă de rescumpărare în bani. Așa că românii din munții Abrudului chiar și după plătirea taxei, rămaseră în fapt oameni liberi, scutiți de ori-ce servicii iobăgești, iar munții și pășunile ca în toate locurile unde să aflau castrensi militari, erau în exclusiva lor posesiune și folosință.

Dar' dela 1715 încoace, încetul cu încetul românii din munții Abrudului, începură să fi conziderați ca *iobagi ai Statului*; taxa în bani fu privită ca o taxă de răscumpărare a sarcinelor iobăgești, și întreg teritoriul munților, cu casele, cu grădinile și cu arăturile muntenilor, fu declarat ca domeniu al Statului.

Va să zică găsim pe români stăpâni peste munți și păduri, pe plaiurile Bârsei, la obârșia Târnavelor, Amlaș și Săliște, la Hatszeg, munții apuseni și în părțile Bistriței cari la 1366, le posedau deja de peste o mie ani și au trecut prin toate vicisitudinile timpurilor.

După lăptirea feudalismului în Ungaria și Transilvania, mai cu seamă după ruperea Transilvaniei de către Ungaria în urma catastrofei dela Mohaci 1526, cele mai multe centre românești cneziate, d'istriție și scaune fură trunchiate și cutropite de către aristocrația atot puternică și săsimea bogată, multe din pădurile comunelor românești, au ajuns a fi tratate de urbariale — iobăgești după exemplul celor dela Abrud, altele de proprietărităcești curate. Martirul episcop al Blajului, Ion Inocențiu Klein, în cele 34 proteste memorii și informațiuni ale sale adresate Camerei, guvernului provincial transilvan și Curții imperiale dela Viena, arată că pe multe locuri feudalii au luat cu deasila dela locuitori, mare parte din pământurile comunale și locurile

de hrană ale locuitorilor și le-au încorporat la domeniile lor, frustrând astfel și pe locuitori și pe Stat de veniturile sale, după cari ei nu plătesc biruri, pe cari locuitorii le plăteau.

Însă îndată la începutul secolului al XIII, cu trecerea definitivă a Transilvaniei sub casa de Habsburg, lucrurile începură a lua altă față și a să consolida, căci să iau măsuri de ușurarea soartei clăcașilor și de emanciparea de ori-ce ingeriță și împilare a celor nedreptățiți.

La 1762—1766 în locul insurecțiunii nobilimei, pe care nimeni nu mai putea conta nimic, și a trupelor mercenare streine, să înființă granița militară, din săcui și români, la care multe sate ajunse sub regimul militar, trecură cu averile lor de păduri și munți în administrația militară, altele au căpătat încă și alți munți ca dotațiunea a lor — din munții numiți revendecați — din cari și-au început să-și formeze diferite fonduri din care să se întrețină ei și să apere pe ale lor spese. Așa cei de pe Valea-Rodnei cutropiți binișor de cătră sași, cei din părțile Sibiului. La 1769 să întâmplă rectificarea graniței dintre Transilvania și Muntenia cu împingerea pajurilor austriace în lăuntrul munților, cu care ocaziune au luat dela România mai mulți munți cu păduri seculare, ce odinioară aparținuseră de Transilvania, pe cari guvernul imperial i-au lăsat în stăpânirea grănicerilor pentru susținerea lor, așa numiții Munții Revendecați, cari au rămas în stăpânirea comunelor grănicere peste 100 de ani până pe la 1880.

Di Ion Pușcariu, zice că scaunul filial Săliște, s'a folosit de veacuri de 25 de munți până la anul 1766, iar' în acel an, cu ocazia rectificării graniței între Transilvania și România și cu ocazia înființării graniței militare, li s'au luat din ei 13 munți și s'au dat grănicerilor pentru susținerea lor, așa numiții Munți Revendecați. Din acești Munți Revendecați, guvernul constituțional ungar a luat la 1880 dela com. Jina 16 295 jug., dela Cugir 46 556 jug., dela Sebeșul de jos și de sus tot acolo 33 726 jugere, în total într'un singur punct numai, la 100.000 pogoane Cei dela Năsăud au căpătat atuncea muntele numit Dăsul Scărișoarei tot dintre Munții Revendecați, asupra cărora boerii din

Muntenia și Moldova nu și-au putut dovedi cu temeiul dreptul lor de proprietate.

Celor dela Săliște, nu le este de ajuns cu aceste pierderi de munți, restul vor să li-l ia sașii, cele 7 județe. La 20 Iulie 1774, să întâmplă măcelul dela Săliște, unde sașii aduseră armată ca să stoarcă dela românii de acolo declarațiune în scris că ei să supun ca iobaj ai sașilor, numiți ai celor 7 județe, la care românii să opuseră și 20 dintre ei fură împușcați de trupele aduse. Acestea sunt așa zisele păduri de pe Lotru ale Universității săsești, luate atunci cu japca de Universitatea săsească, parte dela România, și parte dela comunele românești învecinate, în întindere de 25.000 jugăre aproximativ, cari s'au dat în tăiere pe 40 ani lunile trecute unei societăți ungaro-italienești cu prețul de 18.000 coroane, și pe cari românii de acolo n'au încetat să le revendice nici sub absolutismul nemțesc, nici sub guvernul constituțional unguresc. Din prețul lemnului s'a dat ceve ajutoare și institutelor românești de cultură din Fundul regiu.

Dar' la 1775 la stăruințele guvernatorului Baron Samuel Bruckenthal, sas, a fost dat cu inscripție ipotecat Districtul Făgărașului întreg cu pământuri, păduri și munți Națiunei săsești pe 99 de ani dimpreună cu iobagii și jelerii săi, pentru 200 000 fl. v. vieneză, din care sumă în urma militarizării a 3 sate, le-a scăzut 60.000 fl. îndată la început, iar după expirarea termenului de arendă la 1875—80, guvernul constituțional unguresc le-a acordat încă alte sume drept despăgubire pentru ameliorațiunile făcute. În aceste 3 complexe mari de păduri am avea deci de a face cu starea pădurilor menținute în status quo timp de o sută de ani. La segregările pădurilor și eșirea din indiviziune de prin anii 1875—80, s'au răscolit și desvălit înaintea instanțelor judecătorești transilvane întreg evul mediu cu pădurile lui moștenești, comunale, urbariale, allodiale, de munți revendicați, grănicerești, boerești etc.

Ar mai fi de amintit tot aci donațiunea episcopului unit de Oradia cu domeniul Beiușului în întindere de 189.009 de jugere, mai cu samă păduri și munți constituită ca dotațiune a episcopului unit pe la finea scol. al XIX-lea de odată cu înființarea fondului religios din Bucovina cu

225.298 hectare și instituțiunea graniței din Banat, unde Comunitatea de avere posedă încă 253.098 jugăre păduri și munți. Cu acestea am fi terminat afară de pădurile moștenești din Maramurăș, cu pădurile mari românești aban-tiquo în complexe mari de peste munți. (Va urma).

Cinci într'o păstaie.

A fost odată cinci boabe de mazăre într'o păstaie. Și boabele și păstaia erau verzi, de aceea ele credeau că toată lumea e verde.

Păstaia creștea și boabele să măreau stând mereu la rând una lângă alta.

Soarele care strălucea afară, încălzea păstaia: ploaia o curățea frumos, astfel încât ziua boabele aveau lumină, iar noaptea întunericul le înlesnea somnul. Dar' cu cât să măriau, cu atât ele să făceau mai serioase și mai gânditoare.

— Vecinic o să rămănem noi aici? zise una din ele. O să ne uscăm stând tot așa nemișcate. Eu cred că în lume trebuie să fie multe lucruri de văzut.

Trecură câteva săptămâni și boabale. să îngălbeniră.

— Toată lumea îngălbenește ziceau ele, și aveau dreptate.

De odată simțiră o zguduitură puternică. Un om rupsesse păstaia și o pusese într'un sac împreună cu altele.

— Acum o să ne deschidă pușcăria, ziseră boabele, așteptând lucrul acesta cu nerăbdare.

— Care din noi o merge mai departe în lume? zise cea mai mică. O să aflăm numai decăt, trebuie să avem nădejde.

— Facă-să voia lu Dumnezeu! zise cea mai mare. Și iacă să deschide păstaia și cele cinci boabe, orbite de soare, să rostogoliră în mâna unui băiețel.

— Asta o să se potrivească la pușcociul meu, zise el, și îndată băgă una în țevă și-i dete drumul.

— Iată că sbor, strigă boaba. Acum prindeți-mă dacă puteți. Și peri.

— Acum alta, zise copilul.

— Mă duc drept în soare zise a doua boabă; ce frumoasă păstaie o să am acolo!

A treia și a patra, care erau mai leneșe, să gândiră:

— Dacă am trage un somn înainte de plecare am căpăta putere mai mare pentru drum.

Și să lăsară să cadă jos, însă n'ăvură parte de odihnă, căci băiețelul le adună numai decât și împușcă și cu ele ca și cu cele dintâiu.

— Acum e rândul meu zise cea din urmă; facă-sa voia lui Dumnezeu!

Și băiețelul o asvârli sus sub o fereastră dela un pod într'o crăpătură plină cu pământ și cu mușchi verde. Mușchiul o acoperi îndată; și iat'o din nou prinsă dar' nu părăsită de bunul Dumnezeu.

— Facă-să voia lui, iar nu a mea, spuse ea încă odată.

În pod ședea o femeie săracă, care lucra, cu ziua pe unde găsea. Ea primca ori ce lucru, cât de greu ar fi fost, căci era puternică și inimoasă. Dar' ori cât să silea, tot săracă era, ba mai avea și o fetiță, care de un an era bolnavă rău de gândeai, că stă să moară.

— O să se ducă după biata soră-sa, zicea sărmana mamă. Aveam și eu pe aste două fetițe pe care cu greu le creșteam, și Dumnezeu a împărțit povara cu mine; acum a-și vrea să rămâi baram cu asta. Vai! Să vede, că nu vrea să le despartă, căci nu cred să mai scape.

Cu toate acestea copila nu muri. Suferea cu răbdare toată ziua cât era mamă-sa la lucru.

Venise primăvara; într'o dimineață pe când muma să pregătea să iasă, soarele începu să lucească așa de frumos la fereastră, în cât atrase privirile bolnavei.

— Par'că văd ceva verde, care să mișcă la marginea fereștei, zice ea. Ce să fie?

Muma deschise fereastra.

— Uitel zise ea, a încolțit un bob de mazăre aici și începe să crească. Nu pricep cum o fi ajuns în crăpătura asta, dar' poate să-ți placă să te uiți la el cum crește. Și apropie patul de fereastră, ca să se poată uita fetița la mazăre. Pe urmă să sărută și plecă.

Când să întoarse seara, fata îi zise:

— Mamă, par'că sunt mai bine . . . o fi din pricina căldurei soarelui. Uitându-mă la bobul de mazăre cu crește, m'am gândit că poate să mă fac și eu sănătoasă și să mă întăresc și eu ca dânsul la soare și la aer curat.

— Să dea Dumnezeu, răspunde mama, cu toate că nu îndrăzne să mai nădăjduiască.

Și puse lângă planta cea mică un bețișor, ca să aibe de ce să se agațe. De atunci mazărea își lungi mereu tulpina și începu a să încolăci pe bețișor,

Puțin după aceea muma zări cu mirare o floare frumoasă, care i-să păru un semn bun și începu și ea să creadă, că fetița să va însănătoșa.

Fata vorbea cu inimă. De două zile putea să se ridice în pat fără ajutorul muma-si și să uita cu cea mai mare plăcere, cu dragoste chiar, la planta frumoasă care înverzea la fereastră.

Peste o săptămână, copila putea să se dea jos din pat în toate zilele câte un ceas. Să așeza lângă fereastra deschisă, în tovărășia florilor roșii și albe, folosindu-să de dulceața vremii și de căldura soarelui. Câte odată să pleca să sărute încetșor foile subțiri ale plantei care părea și ea fericită de mângăierile ei.

— Bunul Dumnezeu, fetița mea, spunea mama cu veselie, bunul Dumaezeu a trimis-o să crească aici, ca să ți înveselcască ochii și să ne dea la amândoaună tărie și speranță. Apoi zimbea floricelei ca și cum ar fi fost un trimis al Ceriului.

Dar' celelalte boabe de mazăre ce să făcuseră?

Cel dintăiu, care strigase când plecase: »Prindeți-mă dacă puteți«, căzuse într'o streșină; de acolo trecu-se în gușa unui porumbel unde era tocmai ca Ionaș în pântecile chitului.

Cei doi mai leneși avură aceeași soarte, adecă fură înghlțiți de porumbel, și în chipul ăsta cel puțin tot fură buni la ceva.

Al patrulea, care vrea să se repează în soare, căzu drept în mijlocul unei gărlife. Stătu înămolit în apa mocirloasă săptămâni întregi de să muie și să umflă într'una.

— Dacă o merge tot așa, zicea el, o să pleznesc. Sunt încredințat că nici un bob de mazăre n'a crescut așa mare ca mine. Din cinci, câți eram în păstaie, eu eram mai de luat în scamă. Or fi putut frații mei să meargă mai departe decât mine, dar' ce folos? . . . lucru de căpetenie e să te îngrași.

Într'o zi fetița din pod stătea în picioare la fereastră, pe deplin sănătoasă, cu ochii strălucitori și cu obrajii rumeni. Ridică mâinile împreună cătră ceriu și mulțumi bunului Dumnezeu că o scăpase de moarte și crușase muma-si grozava durere de a vedea că-i moare și cel din urmă copil. Apoi își îndreptă privirile cătră tulpina mazărei ale earei foi crau tot verzi, dar' pe care acum în loc de flori, crescuseră păstăi.

— Iar tu, scumpa mea plantă, zise ea mișcată, tu care mi-ai alinat suferințele și ai fost cel dintăiu semn al buntăței cerești,

în curând o să te îngălbenești și o să te usuci. Dar' nu te uit eu; când îi pleca o să lași semințe; eu le voi stringe cu îngrijire și în fiecare an voiu sămăna boabe dela tine care vor crește liniștite lângă fereastra mea. Florile lor, care îmi vor aminti pe ale tale, vor fi în totdeauna cele mai frumoase în ochii mumei mele și într'ai mei.

Și planta micuță, încrezătoare, în această făgăduială, să bucură mult gândindu-să, că puținul bine ce făcuse o să folosească urmașilor ei.

— Facă să voia lui Dumnezeu, zise ea. Suntem nenorocite, căci viața noastră nu ține decât o vară, dar' tot te înveselești când gândești că o să ți trăiască copii și că vor fi ocrotiți de cineva. Și acesta e un chip de a merge departe în lume și poate, tot așa de bun ca și altele.

În vremea aceasta, gărla curgea încet, turbure și noroioasă și șoptea și dânsa:

— Și eu mi-am sfârșit lucrul și n'am lăsat așa bobul. L-am îngărășat, l-am sătutrat, l-am umflat de la putrezit. Acum nu mai e nimic de capul lui. N'a rămas din el nici o sămânță, nici o amintire. El a slujit numai să mai sporsască fărâmițele fără nume pe care le car pentru hrana pământului și a lighioanelor murdare.

Iată ce ajung ambițioșii. Ei vor la încoput să se urce în soare, și când să îneacă în noroiu, să mulțumesc și cu el așa de bine în cât nu mai cer alt nimic.

Și boabele de mazăre, în privința aceasta, seamănă mult cu oamenii.

Cum să promovează în timpul de față chestiunile economice?

— Agricultura. —

Odinioară, pretutindeni obiceiuri patriarhale în toate. Așa a fost și în țara noastră.

Atât moșii și strămoșii noștri, cât și ai altor popoară din patrie și de aiurea au trăit veacuri de rândul aproape numai din *economia vitelor* și din *agricultură*, și aceste purtate în mod primitiv, cum s'au pomenit din tată în fiu.

Dela un timp încoace însă *statul*, *popoarele*, *confesiunile societatea*, *comunele* și chiar *privații*, toți și toate s'au

pus pe lucru pentru promovarea agriculturii și prin ea a prosperității generale.

I. *Statul*, în locul prim, a început să organizeze viața economică și să-i dea impuls prin tot felul de instituțiuni și ajutoare potrivite scopului. *

Între aceste să numără:

1. *Legile* s. e.

- a) legea pentru comasări;
- b) » poliției de câmp;
- c) » silvică;
- d) » pentru colonizări;
- e) » » emigrări;
- f) convențiunile vamale pentru protejarea agriculturii;
- g) legea pentru protecțiunea și încurajarea industriei agricole;
- h) legea veterinară ș. a.

2. *Institutele de învățământ*, începând dela cele mai înalte (academii) până la școala economică de repetițiune din sate. Anume statul a creat:

- a) academiile de agricultură;
- b) » veterinare;
- c) » de silvicultură;
- d) școalele medii de agricultură;
- e) » inferioare de agricultură mai ales pentru calificarea micilor agricultori;
- f) școalele de pomărit;
- g) » » vierit ș. a.

În toate acestea statul pregătește personalul trebuincios pentru promovarea agriculturii cu toți ramii cari îi aparțin. Toate caută să le pună pe o bază științifică, lucrând în toate direcțiunile cu calculi reali, pe baza unor experiențe îndelungate sistematice.

În legătură cu aceste școale

3. Statul a înființat și înființează mereu *cursuri* pentru promovarea diferiților rami agricoli anume:

- a) cursuri de agricultură pentru învățători;
- b) cursuri de vierit și vinărit;
- c) » » pomărit;

- d) cursuri de albinărit;
- e) » pentru cultura galițelor;
- f) » » » vermilor de mătăsă;
- g) cursuri pentru cultura hemeiului;
- h) » » » fânățelor (drenarea și udarea lor), ș. a.

Mare parte a tinerilor cari își fac studiile în școalele economice și cari participă la cursuri beneficiază de *ajutoare dela stat*: stipendii etc.

4. Statul aranjează an de an mii și mii de *prelegeri economice*, prin *invățători ambulănți*.

Tot în legătură cu școalele de agricultură

5. Statul a înființat *pepiniere*:

- a) pentru prăsirea pomilor;
- b) » » și altoirea viței americane;
- c) pentru prăsirea frăgarilor și vermilor de mătăsă ș. a.

6. Statul a înființat *stațiuni pentru prăsirea și cultivarea animalelor de prăsilă*, anume:

- a) armăsari și iepe;
- b) tauri și vaci de soiu;
- c) porci;
- d) oi;
- e) galițe ș. a.

7. A înființat și susține *firme model* (economii țărănești) unde poporul să vadă cum trebuie să fie înzestrată și lucrată o economie țărănească.

8. Statul *distribue parte gratuit parte pe bani*:

- a) pomișori nealtoiți și altoi;
- b) viță americană și viță altoită;
- c) sămânță de cereale și de alte plante;
- d) armăsari;
- e) tauri;
- f) vaci de soiu;
- g) porci;
- h) oi;
- i) galițe ș. a.

9. Distribue *mașini agricole*:

- a) cuptoare sistematice de uscat poame și legumi;

b) teacuri pentru storsul vinului și poamelor,
c) și alte multe feluri de mașini și rechizite trebu-
cioase în agricultură.

10. Pune la dispoziție agricultorilor *bani* cu interese mici și chiar fără interese, îndeosebi în scopul procurării animalelor de prăsilă.

11. A stăruiet mereu pentru înființarea *asociațiunilor și însoțirilor economice*.

12. A întocmit diferite *publicațiuni economice*, cărți și reviste, pe cari le pune gratuit la dispoziția publicului.

13. Stăruiește mereu pentru înființarea *grădinilor de pomi comunale și școlare* și pentru *cualificarea învățătorimii și preoțimii* pe terenul economic la cursuri economice și pentru *premierea și remunerarea* lor pentru prestațiunile mai însemnate pe terenul economic. (Va urma).

BCU Cluj Legenda privighetoarei.

— Din popor —

I.

A fost un împărat odată
Vestit între împărați, temut,
Cum altul nu s'a mai văzut —
Și-avea un bujorel de fată:

Din soare ruptă îți păreal
Așa frumoasă 'n tot și dragă,
Cât -- lumea de-o umblai întreagă --
N'ai fi găsit la fel cu ea...

Îi și mersese vestea 'n lume,
Și pețitori căți n'au venit
S'o ceară, tot de neam vestit,
Tot fii de împărați cu nume!

Dar' ea la toți le-afila cusur:
Ba ăsta'i prea mic de statură,
Ba ăla'i anost la făptură,
Ba ălalt pe cap e sur,

Ba ăsta'i mândru ca păunul,
Ba ăla'i slab cel'alt prea gras,
Sau lasă-mă ca să te las, —
Pe placu'i nu era nici unul.

— 'l'ascultă! • tată'so fi zicea,
• Vrei să'mpletești cozi albe, fată!
— • Mai lasă!... nu e vremea, tată!
Mereu copila răspundea.

Și 'n pace 'mi-o lăsa 'mpăratul...
Dar stele când pe cer scilipeau
Și prin palat când toți dormeau,
Ea părăsea pe-ascuns palatul

Și subt aleea cea de tei,
Colo 'nagrădina înflorită,
Întreagă noaptea — nezărită —
Stetea de gât cu dragul ei,

C'un ciobănel... Dânsul venise
Aproape-odată de palat
Cu turma lui, și s'a 'ntâmpiat
Că fata'n cale 'l întâlnise.

Avea 'n privire-atâta foc
Și cu atâta duiosie
Cânta din fluer pe câmpie.
În cât... ea la 'ndrăgit pe loc...

Si de atunci... din seară 'n seară
 Il aştepta 'n grădină jos, —
 Iar el venea tiptil, prin dos,
 La ea — din crângul cel d'afară...

II.

Aşa luni multe au zburat —
 Pân' împăratu-a prins să cază
 Pe gânduri: »Oare ce 'nsemnează
 »Aceasta?. Lucrul nu'i curat...

»De ce nu vrea să ia pe nime
 »Din câți o cer?... Voiu ști eu las'!..
 Și să'i pândească orice pas
 A dat porunci la argățime.

Iar ea, simțind, ofta mereu
 Inchisă, cantr'o mânăstire;
 Din ce în ce la întâlnire
 Să strecura mai rar, mai greu...

Pân' într'o noapte: »Vai! amară
 Mi s'a făcut în ăst palat
 Viața!... Vrei să'mi fii bărbat?...
 Cu tine du-mă 'n crâng afară!..

'I-a zis iubitului, șezând
 Cu el de vorbă în grădină, —
 Pe când prin ramuri luna plină
 Privea de sus la ei zâmbind..

Iar el răspuse: »Of, iubito!
 »Sunt treaz, or numai am visat?...
 »Tu raiul c'un cuvânt mi-ai dat
 »Și fericirea ce am dorit'o!...

»Dal mă ne noapte voiu veni
 Ca să te fur... Tu fii doar gata
 »Și să m'ăștepti... Intunecata
 »Pădure ne va îndosi!...

»Să 'mbraci cămașă cu altițal
 »Vei fi de-acum soția mea...
 »O, cât de bine 'ți-va șede
 »La chip, în port de păstorită!...

— »Prea bine. Am să te aştept...
 Ii zise ea... Apoi tăcură
 Și multă vreme așa-stătură
 Strânși cu 'nfocare piept la piept.

Abia în zori de zi 'și luară
 Rămas bun, și s'au depărtat:
 Ea pe alee 'nspre palat,
 Iar el spre crângul cel d'afară...

III.

A doua noapte însă, când
 Să iasă, de plecare gata,
 La dragul său, în codri fata
 Cu el să fugă mai curând,

D'un zgomot răsuna palatul;
 Și doi argați ea a zărit
 Pe scări târând pe al său iubit
 Legat — să'l ducă la împăratul.

Caflase 'n gând ei ce și-au pus,
 Și argați pus-se mulți pe afară
 Să prindă pe cioban deseară,
 Viu-mort, sa i-l aducă sus...

— »Acesta e dar' înțelesul
 »Purtării tale cam d'un an?
 »Te-a scos din minte un cioban?...
 »Acest mișel îți este-alesul?...»

— »O, tată! nu vorbi așa!
 »Cioban e, dar' îi sunt soție
 Și'mi este soț deacum el mie,
 »Mai drag de cât viața meal...

»Omoată-mă, tu ai putere, —
 »Dar' ca să'l las, să mă mărit
 »Cu altul nul... s'a mântuit!..
 »Aceasta una nu 'mi-o cere!...

— »Ce-ai zis?... Nemernico ce ești!
 »Așa 'ți-tu la fală, nume?
 La tot ce 'mi-e mai scump pe lume!
 »A!... Nu te-omor... Ai să trăiești!...

»Să moară el!... Si să se 'ndure
 Chip n'a mai fost la semnul dat
 Ciobanului i-s'a tăiat
 Indată capul c'o secure...

Sărmana! Ea, când a văzut,
 A scos un țipet de durere,
 Și părăsită de putere
 Jos ca și moartă a căzut...

Apoi venindu'și iar în fire,
Sta, alerga din loc în loc,
Plângea cu lacrimi de foc
A sa pierdută fericire...

Și'n tot palatul neputând
De chin odichnă să'și găsească,
Teși 'n grădina 'mpărătească
Și prinse-a să ruga plângând:

-> Vail cum aș vrea să plec departe,
•Ca nice 'n veci să nu mai dea
•De rostul și de urma mea!
•De aripi, Ț-nel cum n'am partel!...

•Of! fă-mă pasăre!... în zbor
•Să ocolesc întreg pământul!...
Și Dumnezeu din cer, prea sfântul
Li împlini 'nfocatul dor,

Căci pasăre într'o clipită
S'a pomenit... Și de atunci
Cu ce foc prin păduri prin lunci,
Iși cântă jalea nesfârșită

De seara până cătră zori!...
Ea priveghiază noaptea toată,
Precum cu el — sub tei — ca fată
A priveghiat de-atâtea ori...

De-aceea'i zic *privighetoare*...
Și-atâtea farmec pe pământ
Imprăstie duiosu-i cânt.
Sub raza lunii gânditoare,

Cât... tot ai asculta cu dor!
Ba — să asculte — fermecată
Stă 'n loc chiar Luna câte-odată
Și însuși vântul călător...

(„Biblioteca pentru toți“).

P. Dulfu.

CORESPONDENȚĂ.

D I N M U N Ț I.

Dle Redactor!

Anul economic 1907, nu ne face mare bucurie, pentru-că toată agonisita noastră e foarte slabă.

În asemănare cu anul trecut 1906, în anul de față 1907, abia vom avea jumătate din bucate și din nutrețuri. În anul trecut, numai cel ce n'a sămănat, n'a avut grâu și cucuruz, așa încât oamenii nu aveau destule hâmbare pentru-ca să-i încapă bucatele pentru earnă.

În anul acesta hâmbarele vor rămânea foarte goale. Grindina ce ne-a omorât în câteva rânduri și apele mari umflate, au făcut multă pagubă și pe-aici, dar' pagubă mare am avut prin perirea holdelor de toamnă, așa încât rămânând ele rari, numai la secerat am observat că abia au dat jumătate din ceea ce așteptem.

Holdele de primăvară încă sunt cam slăbuțe, aceste până acum încă nici nu sunt secerate, nefiind încă coapte, abia peste vre-o 5 zile va fi secerișul în toiul său, acum să găta cu seceratul celor de toamnă.

Incât privește finul, încă e lucru slab, a eșit de tot puțin, pentru-că ierburile atunci când mai tare aveau lipsă de ploaie, în primăvară, n'au căpătat ploaie, și astfel au rămas mici și rari și ele. Poate-că, dacă va da ploaie bună mai adese-ori, să va mai face ceva vtavă. Pe aici oamenii nu prea au nutrețuri măestrite, și razimul le zace în cele naturale, în fân și otavă.

Cucuruzul pare a fi mai de nădejde, dacă va fi o toamnă bună și lungă, ca să se coacă bine, pentru-că din cauza secetei din primăvară, le încă au suferit, și mulți n'au putut sămăna până târziu în primăvară după-ce a dat ploaia.

Astfel în anul acesta și până la secerișul anului viitor, va trebui să fim cu mare cruțare în bucate, vom bea și vom pipa mai puțin și ne-om mai lăsa și de podoabe, căci altcum nu știu cum vom scoate la bun stârșit.

— ea. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

R u g a r e .

Toți stim, domni, cari au primit până azi revista aceasta și n'au plătit prețul abonamentului sunt rugați a-l trimite negreșit cu întoarcerea poștei. Noi am așteptat prea mult până acum și nu e lucru cinstit a celli gratis pe socoteala și paguba noastră. După netnsemnatele abonamente câte au intrat, am fi nevoiți să sistăm de tot edarea revistei, pentru că avem deficit. Nuo facem însă, fiind-că voim să lucrăm și mai departe lucrarea la care ne-am angajat.

Pentru a ne cruța de alte inconveniente împreunate cu încasarea restanței abonamentelor, rețnoim rugarea aceasta a noastră sinceră către cei cari îi privește: să grăbească a achita și dănzii; restul de 5 Cor. respective 2'50 Cor. a adresa administrației, »Bunul Econom« în Orăștie (Szászváros).

Cu distinsă stimă
Administrația.

Revista noastră de azi înainte să expediează în numeri dupli tot la 14 zile.

Știri de tot felul.

Teatrul Bârsan la Orăștie.

Duminecă în 11 și Marți în 13 August a dat dl Bârsan două reprezentațiuni în sala cea mare dela hotelul »Transilvania«. Mica trupă de trei distinsă puteri a mulțumit pe deplin așteptările publicului nostru din loc și reprezentațiunile de Duminecă seara cu deosebire au fost bine ni merite și au procurat o seară din cele mai plăcute acelorora, cari vreau să vadă și asculte pe Bârsan.

† **N: Grigorescu**, cel mai mare pictor român, a decedat Sâmbătă la Câmpina, în etae de 69 ani. A lăsat în urma sa opere de mare valoare artistică. În normântarea mult regretatului artist s'a făcut Luni. În testamentul ce l-a lăsat, moștenitorii universali ai săi sunt: soția și copilul. Ave-rea lui N. Grigorescu se urcă la jumătate milion franci. A lăsat și o fundațiune, în scopul de a se trimite în fiecare an doi tineri români în străinătate, pentru a se perfecționa în arta picturii. Fundațiunea e de 50.000 lei.

DI Arseniu Bunea, secretar în Sibiiu, Quergasse 36 e rugat din parte competentă ca să recomânde un absolvent al școalei comerciale din Brașov pentru catedra de Comptabilitate, Aritmetica comercială și limba germână la școala comercială română din Sofia (Bulgaria) cu salar lunar de 220 lei, plus spesele de drum. Cei ce doresc și să simt în stare a ocupa acest post, să se adreseze cu toate graba respectivului domn.

Reuniunea meseriasilor români din Săliște și-a sărbat Duminecă, în 4 Aug. n. iubilul de 25 ani dela înfițarea ei, cu care ocaziune s'a sfințit și steagul. Au luat parte la sărbări și trimiși de-ai reuniunilor surori din Sibiiu Sebeș, Orăștie etc.

Cincizecișept soldați români condamnați la muncă silnică pe viață. Consiliul de rășboi al corpului II de armată română a judecat zilele trecute procesul senzațional al soldaților cari n'au ridicat arma contra țărănilor răsculați din comuna Stăneșu. În comuna Săneșii țărăni

răsculați au fost așa de îndârjiți încât au atacat armata trimisă spre restabilirea ordinii, au ucis pe locotenentul Nițulescu și au rănit pe căpitanul. Pertractarea senzaționalului proces a durat mai multe zile. Consiliul de război a considerat după pertractare ca dovedit faptul că soldații nu s'au supus comandei ofițerilor de a pune baioneta și a da foc asupra țăranilor, ba unii s'au unit cu țăranii și au lovit pe locotenentul Nițulescu. Consiliul a condamnat pentru ne-supunere pe 58 soldați la muncă silnică pe viață pentru lovirea superiorului în timpul serviciului, pe 14 soldați la 5 ani închisoare și pentru lovirea locotenentului Nițulescu pe 3 soldați la câte 20 ani muncă silnică.

Ofițeri japonezi în România. Zilele trecute au fost la București patru ofițeri superiori din armata japoneză, veniți să cunoască instituțiile militare române. Au vizitat cazarmele, stabilimentele militare și cetatea București. Conversația a decurs în limba germană.

— **Făptuitorii atentatului** contra trenului acceleratei la podul dela Branicica au fost prinși. Ei se cheamă Nedelkovics, Révész și Vandelli. Nici unul nu e român.

Petrecere de vară a arangiat tinerimea studiosă din Șibot Duminecă, în 11 Aug. st. n. în sala ospătăriei dela »Păspănti« Venitul curat au fost destinat pentru ambele biserici din Șibot.

Foamete în Bihor. Cu acest titlu scrie »Tribuna« următoarele: O știre tristă ne-a venit dela frații nostri din cercul Vascăului (com. Bihor), printre populațiunea de acolo bântue foametea. Recolta slabă din anul acesta i-a lăsat fără nici un grăunte în grâнар și puținul cât l-a produs pământul, de altcum rău, au fost siliți bieții țărani să-l vândă pentru a plăti dările cu cari sunt încărcăți. S'a făcut demersuri la guvern pentru ajutorare.

Premii pentru cai de prăsilă se vor împărți în Sibiu la 11 Septembrie n. în piața veche de cai. Se vor da premii în bani și diplome, pentru iepe în etate dela 4—12 ani, cu mânzi bine grijiți, apoi pentru mânze în etate de 3 ani, bune de prăsilă, precum și pentru alți mânzi și mânze,

în toată privința eselenți. Presentarea iepelor și a mânzilor are să se facă până la ora unu d. a. când apoi comisiunea pentru împărțirea premiilor își începe activitatea. Vor fi luați în considerare numai cei de pe teritoriul comitatului Sibiu. Mărimea premiilor e dela 10 până la 70 coroane.

Alcoolul ca monopol în România. Guvernul României lucră la un proiect de lege, după care numai statul are drept să facă și să vândă beuturi spirituoase. Din această monopolizare a alcoolului statul român poate avea un venit anual de 10 milioane lei, afară de aceasta s'ar pune capăt diferitelor falșificări de beuturi spirituoase pregătite în deosebi de jidani.

Meseriași Români din Lugoj atacați de țigani la Făget. În seara de Duminecă spre Luni niște hoți au năvălit la Făget asupra trăsurilor, cu cari se întorceau dela târgul din Zam patru meseriași și comercianți români din Lugoj. Erau 4 trăsuri ale dlor: Iuliu Tuculia, doamna Sofia Blaj, Alex. Raia și Aurel Izvineanțu. Hoții au încercat să fure marfa și obiectele din trăsuri. N'au putut însă să fure altceva, decât mantaua (căputul de iarnă) al dlui Iuliu Tuculia și revolverul dsale, deși s'au năpustit și asupra celorlalte trăsuri. Atacul s'a întâmplat nemijlocit lângă Făget, dovadă despre marea îndrăsneală a hoților. Indată a făcut dl Tuculia arătare la gendarmeria din Făget. Geandarmii au căutat pe hoți și i-au și aflat. Ei sunt niște țigani corturari. Mantaua s'a aflat la țigani, revolverul însă nu. Dar' s'au aflat la ei și o mașină de falsificat bani (coroane). Hoții au fost duși la închisoare.

O ceată de studenți loviți de trăznet. O dramă extraordinară s'a produs zilele acestea pe Alpii italieni, lângă Intra. Un grup de studenți plecați să facă o escurisiune pe Alpi au fost surprinși pe drum de o furtună violentă, însoțită de fulgere. Trăznetul căzând asupra grupului a carbonizat pe doi studenți și a rănit pe alți cinci zeci.

Arestarea unei bande de falșificatori de bani. Vineri a fost descoperită în Brașov o bandă de falșificatori, cari fabricau bancnote de câte 20 cor. Două persoane au fost arestate.

Marele Circus Antonie Kratyejl a sosit la Orăştie și de trei seri dă producțiuni foarte interesante. Societatea conține din 60 artiști și artiste de rangul prim, ma dispune de 30 cai bine dresați, porumbi, cacadu și câni. Merită a fi cercetat și invitatm on. public a lua parte.

Din America vin știri că s'a ieftintt în mod simțitor munca. Pe când mai nainte un lucrător câștiga câte doi dolari și jumătate la zi, astăzi trebuie să se mulțamească cu un dolar, ori cu un dolar și jumătate. In schimb traiul s'a scumpit. Și acestea în urma faptului, că prea mulți se duc la America.

Sfatul economice.

Pentru luna August.

Urmează cu altoitul în ochiu. Sapă în jurul pomilor mai tineri. Samănă salată ernatică. Adună semințele de legumi coapte acuma, le curăță și acață-le în cuiu, punându-le în săculețe. Seceră ovăsul ce-l mai ai. De vezi albinele, că șed prea mult pe afară, e semn, că n'au ce să lucre. Ridică coșnițele punând sub ele niște bucăți de scânduri potrivite. Stupii fără matcă să împreună cu alții mai slabi. Urmează cu plivitul viei. Uscă poame și fasole pentru iarnă. Altoii, altoiți în ochiu, văzând că nu s'au prins, trebuiesc din nou altoiți. Proptește pomii prea încărcăți și rărește poamele prea dese, ca să se poată coace. Ară pentru toamnă și pe la capătul lunei poți și sămăna.

Întărirea ugerului la vite. Să spală ugerul cu leșie caldută și cu săpun. Apoi să unge cu un amestec făcut din albușuri de ouă și praf de scrobeală albă. Să va mulge vita de 5—6 ori pe zi. Degetele să fie foarte curate și imuiate în unt sau untdelemn. După 48 de oare să spală încet cu apă caldută stratul de albuș cu scrobeală, punându-se altul.

Stârpirea mătasei din trifoiu.

Luăm 10 kgr. de galițeă de fer și o punem într'o bute sau vas de 100 Litre, să se topească. Amestecătura aceasta de 10%, astfel făcută, o ducem la trifoiul cu mă-

tasa și-l stropim puternic cu stropitoarea. Peste câteva ore să poate observa că, din mătasa n'a rămas de cât o cămașă neagră ce seamănă cu un fatiol.

În urma aceasta mătasa pere total sau trifoiul să întinerește și merge bine.

La ce e bun busiocul? Din busioc să poate face un ceai foarte bun pentru a potoli durerile de stomac. Se adună când a înflorit în luna Iunie, să iau vârfurile înflorită cu foi și flori, să uscă la umbră și să păstrează în săculețe de pânză. Busiocul mai poate fi întrebuințat punându-l între hainele de iarnă, când să păstrează vara, căci având miros tare face să moară moliiile, sau e bun de pus între rufe, dându-le un miros plăcut.

Buba mănzului. Toamna, iarna și primăvara să îmbolnăvesc caii de buba mănzului. Caii tineri sunt mai adesea picniți, cu toate acestea caii bătrâni încă nu sunt scutiți de boală. Răceala dă prilej boalei să se prindă mai lesne de cai și să devie din ce în ce mai primejdioasă. Boala este molipsitoare, adică să ia dela cal la cal cu cea mai mare ușurință. Când un cal a căzut bolnav de buba mănzului, este bine să-l despărțim de ceilalți, într'un loc cu totul depărtat și să-l ținem 15 zile după vindecare.

Dacă și alți cai încep a cam tuși și stau triști, să le punem la gât și sub piept faină de muștar, să li se lase puțin sânge și să li se tragă la piept un spânz, ca cu chipul acesta să se oprească buba mănzului aci.

Dacă s'a făcut abces sub fălci și să scurge materie, să avem grijă a le spăla cu creolină 5%, de mai multe ori pe zi și nu lăsăm puroiul să se usuce pe răni, căci acesta intră în sânge și să molipsește tot trupul și pobitocul poate izidi. Drojdia de bere este foarte bună împotriva bubei mănzului.

Poșta redacției și administrației.

Dlui *N. H.* »Secerișul«, sosind prea târziu, nu s'a putut publica.

Dlui *Gr. M. Chișineu.* Cuităm, cu mulțumită, primirea abonamentului pe anul întreg.

Picături pentru curățirea sângelui

și alinarea

sgârsciurilor de stomac.

Folosite și recunoscute ca medicină de
casă din anul 1844, care produce poftă
de mâncare și înlesnesc mistuirea.

Prețul unei sticle 1 coroană.

Mai puțin de 2 sticle nu să trimit pe
poștă (se rambursă 2 coroane 50 fileri)

A să adresa de-adreptul la

IULIUS BITTNER'S Apotheke in GLOGGNITZ

(16)

(Niederösterreich).

20--25

Inșertiuni

cu prețuri moderate

să primesc la administrația revistei

„BUNUL ECONOM“

Într'o cărcimă cu boltiță,
împreună cu întoarcere și
vînzare bună, în mijlocul unei
comune române, aproape de
Orăștie, locuință cu 5 odăi
și pivniță, grădină de legumi
și cuclărie, — să caută un
cărcimar român, harnic
și priceput, de a o con-
duce ori ținea în arîndă
pe cinci ani.

Informațiuni mai de-aproape
să dau dela administrațiunea
acestei reviste în Orăștie.

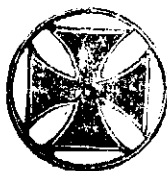
Cruce (stea) dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

vindecă și favorizază

Deosebită atențiune
rării, că acest aparat
de 20

Nu e mijloc secret

pe lângă garanție.

e a se da împreju-
vindecă boale vechi
de ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durilor de cap și dinți, migrenă, neuralgie, înepănarea circulațiunii sîngelui, arsurii, ametea, dîmbura de mîncare, hă-
tăie de inimă, sgîrciuri de inimă, nevralgia urechii, nevralgia gîurii, lipsa poftelor
de mîncare, răceală la mîini și la picioare, reuma, podagră, tîcîtuș, udul în pat, in-
fluența, insomnie, epilepsia, cîștii și nevralgia a sîngelui și multor altor boale
cari la tractare normală a mediei nu se vindecă prin electricitate. În canceraria
mă se află arstate încurse din toate părțile lumii, cari pretuose cu multă mînie inven-
țiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs
de 45 zile nu se va vindeca și se vor pierde banii. Unde ori-ce încercare s'a
constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public
asupra faptului, că aparatul meu nu se poate să se confunde cu aparatul „Volta”
deoare-ce „Clasul-Volta” atît în Germania cît și în Austro-Ungaria a fost
oficios oprit fiind nefolositor, pe cînd aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și
cercetat. Deja existența crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e 3 cor.

Prețul aparatului mic e 6 cor.

folosibil la morburii cari nu sunt
mai vechi de 15 ani.

folosibil la copii și femei de
constituție foarte slabă.

Expediție din centru și local de vînzare pentru țeară și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V. 24. Strada Vadász, 34. colțul.

Tip. Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.